

AGRÁR- PÁRBESZÉD

ÚJ ALAPOK | Milyen kihívásai vannak az agrároktatásnak és milyen válaszok adhatók rájuk? Palkovics Lászlóval, a Szent István Egyetem rektorával és Gyuricza Csabával, a Nemzeti Agrárkutatói és Innovációs Központ főigazgatójával beszélgettünk.

Az agrároktatás kritikusai szerint ezer sebből vérzik az agrároktatási rendszer, a szakoktatástól kezdve egészen a felsőoktatásig. A miniszter pedig azt is felvetette, már az is kérdés, milyen legyen a jövő agrármérnöke. Mi van itt?

Palkovics László: Amikor a 80-as években az egyetemre jelentkeztem, a hallgatók többsége szakközépiskolából érkezett, nagyon komoly ismeretanyaggal és gyakorlati tudással. Így én gimnazistaként az elején még jó voltam az alapozó tárgyaknál, de a szakmaiaknál azért kapaszkodnom kellett ahhoz, hogy jó kertészmérnök lehessenek. Az agrárszakma renoméja ugyanakkor nagyon alacsony, pedig a pályaválasztó gyerekekkel meg kellene ismertetni a jelenlegi helyzetet, hogy a mezőgazdaság, az agrárvilág, a kertészet vagy a tájépítészet nem az, ami évszázadokkal ezelőtt volt. A smart, a digitális, a műholdas technológiáknak, a drónoknak óriási szerepe lesz az elkövetkező időkben. Egyrészt a munkaerőhiány, másrészt a precíziós gazdálkodás miatt is

fontos, hogy a mezőgazdasági termelés minél automatizáltabb legyen. Hamarosan a környezetvédelem, a növényvédő és a gyomirtó szerek kijuttatása, az optimális termésbetakarítás sem lesz elképzelhető robotok nélkül és önvezető járművek fogják elvégezni a különböző munkaműveleteket. Az is elképzelhető, hogy az ember nyaral valahol és onnét irányítja az egész mezőgazdaságát; ez nem álom, megvalósulhat.

– Hogy néz ki most az agrár-felsőoktatás szerkezete?

Palkovics László: A magyar felsőoktatásba 107 ezer jelentkező volt, ebből több mint 70 ezer főt vettek fel. A felvettek 6,6 százaléka jelentkezett az agrár-felsőoktatásba. Ezt az arányt az igények szerint legalább a 10 százalék fölé kell emelni. Ehhez jó alapot jelenthet a középfokú szakképzés, amelynek az elmúlt évtizedekben nagyot csökkent a színvonala. A középfokú szakképzést tehát mindenképpen erősíteni kell. A felsőoktatás pedig nagyon szétaprózódott, 12 olyan hely van, ahol agrár-felsőokta-

PALKOVICS LÁSZLÓVAL ÉS GYURICZA CSABÁVAL

tási tevékenységet végeznek, különböző szinteken. A legnagyobb ilyen intézmény a Szent István Egyetem, ahol a tipikus agrártudományok mellett a gépészetet és a közgazdaságtant is oktatják. Valahogy észszerűsíteni kellene az agrár-felsőoktatás szerepvállalását a régiókban és a különböző képzési helyeken. A bolognai képzés kapcsán ugyanis teljesen „elszabadult” a rendszer, mindenki elkezdett mindent oktatni, nem koncentrált helyszínek jöttek létre, ahol a hagyományoknak megfelelő képzést folytatták volna.

FOTÓ: KÓHALMI PÉTER

Ahogy korábban például a kertészetet a Kertészeti Egyetemen, az agrárügyeket pedig Gödöllőn oktatták. Ehelyett, hogy minél több hallgatót magukhoz csábítsanak, az egyetemek egyre több szakot indítottak, és ez a próbálkozás a legutóbbi időkig tart. Mi is szeretnénk színesíteni a palettát, nagyon fontos lenne az ide-

gen nyelvű oktatás nemcsak a külföldi, hanem a magyar hallgatók számára is. Fel kell gyorsítani továbbá az igényeket lekövető folyamatokat is az egyetemeken, ahol még mindig túl sok a különböző típusú alapképzés. Utóbbiakat minimalizálni kell és speciális mesterképzéseket, doktori programokat kell hirdetni az egyetemeken, azok struktúrájának átalakításával együtt. A legfontosabb pedig az oktatási metodológia, ami nem sokat változott az elmúlt évtizedekben.

– *Szuszter maradjon a kaptafánál alapon az agráregyetem maradjon az agrároktatásnál? A Szent István Egyetemen is oktattak például andragógiát...*

Palkovics László: Nincs már ilyen szak a Szent István Egyetemen, amit azonban elmondott, az teljesen így van. A különböző profiltisztítások Palkovics László államtitkársága idején indultak el. Mert ott kell a képzéseket lefolytatni, ahol a hagyományaik vannak. Ezeket az intézményeket pedig úgy kell egymáshoz csoportosítani, hogy ne legyenek különböző ágak néhány hallgatóval, hiszen pontosan ezeket a képzéseket kellene koncentrálni, és nem csak az agrároktatásban. Nem kerülhető meg a finanszírozás kérdése. A felsőoktatás finanszírozása, különös tekintettel az agrár-felsőoktatásra, az elmúlt évtizedben nagyon minimálisra süllyedt, az állami finanszírozás mértékét tehát mindenképpen növelni kell a gyakorlati képzésben. Erre vannak ígéretetek állami oldalról, mert azt pontosan látja a kormányzat is, hogy az agrár-felsőoktatás önköltsége messze nem annyi, mint az egy hallgató után járó jelenlegi állami finanszírozás. Ennek a duplájára lenne szükség.

– *Nem csak az állam oldaláról van szükség finanszírozásra, hiszen az agrárvilág szereplőinek is elemi érdekük lehet egyes képzések támogatása. Mivel lehet megszólítani a cégeket, illetve milyen irányok vannak?*

Gyuricza Csaba: A szakegyetemi képzésben – és az agrárképzés tipikusan szakegyetemi funkciójú – különösen fontos, hogy egyrészt szenzoraival érzékelje, „vegye” a munkaerőpiac jelzéseit, másrészt a munkaerőpiaccal napi kapcsolata legyen, hiszen a képzés nagyrészt a gazdasági élet irányába történik. Az agrárképzés ilyen szempontból nem egyértelműen lehatárolható, hi-

PALKOVICS LÁSZLÓ REKTOR

- 1985-ben a Kertészeti Egyetemen végzett okleveles kertészmérnökként, növényvédő mérnökként, majd 1997-ben a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen szerzett PhD-fokozatot, az MTA doktora címet 2006-ban nyerte el
- 1985–1989-ig tanszéki mérnök és gyakorlatvezető a Kertészeti Egyetem Növény-nemesítési Tanszékén
- 1989–1997-ig tudományos segédmunkatárs, 1997–2003-ig tudományos munkatárs a Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóközpontban
- 2003. május 15-től egyetemi docens a Szent István Egyetem Kertészettudományi Karának Növénykórtani Tanszékén, 2003. október 1-jétől ugyanott tanszékvezető
- 2007. szeptember 1-jétől egyetemi tanár, a budai karok integrációját követő időszakban a Budai Campus megbízott rektorhelyettese
- 2016. október 1-jétől a Szent István Egyetem Budai Campusa rektorhelyettese
- 2018. november 1-jétől a Szent István Egyetem rektora

szen az agrárszakterületnek, illetve az agrármérnökképzésnek éppen az a lényege, hogy ezzel az élet minden területén lehetőség van az elhelyezkedésre. A közsférától kezdve a banki szektoron át a mezőgazdasági vállalkozásokig vagy a nagy gyártó, mezőgazdasággal foglalkozó cégekig. A munkaerőpiac szerencsére ma már igényli is azt, hogy ez az említett kapcsolat meglegyen a felsőoktatással. A Szent István Egyetemen ez a gyakorlattal való kapcsolattartás szerintem mindig nagyon erős volt, amikor itt dékán voltam, működtettünk egy tanácsadó testületet a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karon. A gyakorlati élet meghatározó gazdasági társaságait hallgattuk meg negyedévente rendszeresen abból a szempontból, hogy mit várnak ők az egyetemtől, milyen szakembereket szeretnének maguk mellett tudni. Egyébként az sem lenne jó, ha teljes egészében a munkaerőpiac határozná meg a képzési irányokat, mert a munkaerőpiac ilyen szempontból máshogy gondolkodik, mint egy egyetem.

– *Mire gondol?*

Gyuricza Csaba: Egy egyetemnek stratégiákban kell gondolkodnia – beleértve a szakpolitikát is –, a munkaerőpiac viszont rövid távon akar bizonyos területre bizonyos szakembereket biztosítani és a képzést is ennek megfelelően akarja alakítani. Ennek capsán tehát csupán

részben egyeznek meg az igények, illetve az elvárások. Vagyis ilyen szempontból ezeket érdemes fenntartásokkal kezelni, bár ezek kétségtelenül nagyon fontosak. Az elmúlt években ezt ismerte fel a kormányzat akkor, amikor a duális képzés rendszerét létrehozta, nemcsak a felsőoktatásban, hanem a szakképzésben is. Ennek pontosan az a lényege, hogy az olyan szakokon, amelyek gyakorlatorientáltak, a vállalati és az egyetemi szféra szoros együttműködésében történnek a képzések. Így képezik ki például Gödöllőn is a szakembereket, a mérnököket, ez tehát működik. Ez azért is nagyon fontos kérdés most, mert olyan léptékben változik az agrárium, az agrártudomány – főleg a digitalizációnak köszönhetően –, hogy maga az egyetem nem mindig tud lépést tartani ezekkel a fejlődési irányokkal, elsősorban infrastruktúrális oldalról. Azok a robottechnológiák, digitalizációs újdonságok, amelyeket a képzésbe be kell vezetni, nem biztos, hogy az egyetemen vagy a kutatóintézetekben rendelkezésre állnak, sőt az sem biztos, hogy rendelkezésre kell, hogy álljanak. A gyakorlati életben viszont ezek ott vannak kéznél, itt tehát össze lehet kapcsolni a gyakorlati és az egyetemi képzést. És össze is kell kapcsolni, mert ma az egyetem, illetve a kutatóhely is csak úgy tud megfelelni a gyakorlat igényeinek, valamint

versenyképesnek lenni a gyakorlat világában, ha ez a kapcsolódás megvan. Különben csak a lemaradás erősödik.

– Úgy kell elképzelni ezt, hogy az egyetemisták egy céges gazdaságban tudják kipróbálni mondjuk az RTK-s robotpilótát a traktoron?

Gyuricza Csaba: Kérdés, hogy az állami forrásokból és a magántőkéből milyen területekre fókuszáljon az egyetem, mennyire erősítse például a saját gyakorlati képzését, mennyire törekedjen arra, hogy gépeket vásároljon saját magának vagy azokat próbálja meg a gyakorlati étellel való együttműködés keretében az oktatásba bevonni. Az egyetem számára különben ez nem egy egyszerű feladat, de ugyanez megjelenik más síkon a kutatóintézetekben is. A gyakorlati agrárkutatás területén a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központban (NAIK) is ezzel a dilemmával küzdünk. Hiszen akár a precíziós gazdálkodás területén, akár a klímaváltozáshoz kapcsolódó kutatás-fejlesztésben vagy a kedvezőtlen adottságú termőhelyek technológiafejlesztése során mindennapi probléma, hogy a forrásokat milyen módon használjuk fel úgy, hogy az ne pazarlás legyen, hanem a fejlesztést a lehető leghatékonyabban az innováció szolgálatába tudjuk állítani. Klasszikusan a gyakorlati képzés a növénytermesztési tangazdaságot, az állattenyésztő üzemet, esetleg a kertészeti gazdaságot jelentette, de ma már sokkal inkább úgy tudom elképzelni mint szoros együttműködést a gazdasági élet szereplőivel, az erre képes és hajlandóságot mutató partnergazdaságokkal. Ilyen szempontból a gyakorlati képzés fogalmát is érdemes új alapokra helyezni.

Palkovics László: Én ennek kapcsán nem biztos, hogy azt mondom, mint a főigazgató úr, mert ha vannak az egye-

temnek tangazdaságai, azoknak mintaüzemnek kell lenniük. Ugyanúgy, mint ahogy az Élelmiszertudományi Karon van mini sörüzemünk és különböző élelmiszereket előállító egységeink, pálinkafőző-típusaink, ahol a hallgatók láthatják, hogy melyik technológiával konkrétan milyen eredményeket lehet elérni. A tangazdaságokat tehát észszerűsíteni kellene, úgy, hogy azok egy részénél ezt követően több technológiai megoldást is tudjanak bemutatni a hallgatóknak, piciben. És szeretném, hogy a fejlesztések eredményeként szülessenek az egyetemnek saját márkás élelmiszertermékei is.

PALKOVICS LÁSZLÓ

„...ha vannak az egyetemnek tangazdaságai, azoknak mintaüzemeknek kell lenniük.”

Gyuricza Csaba: Én sem azt mondtam, hogy nem kell tangazdaság, én is hét éven keresztül vezettem tangazdaságot. Nem biztos azonban, hogy minden területen a csúcstechnológiához kapcsolódóan kell működni. Az alapfunkciókat persze be kell mutatni, például hogy egy szántás, egy táracsázás hogy néz ki. Ezt azonban inkább talán bemutatógazdaságként, nem pedig profitorientált gazdaságként kell mű-

ködtetni az egyetemnek. Az oktatási intézmények nem is tudják megoldani, hogy minden területhez kapcsolódóan a csúcstechnológiákat mutassák be, vagy netán – amit azért sokszor elvárnak tőlük – évekkal a gyakorlat előtt járjanak.

– Milyen elképzelések vannak az egyetemi struktúrákra és az intézmények finanszírozására vonatkozóan?

Palkovics László: Különbözők. Most az egyetemek működését körülbelül 50-60 százalékos arányban biztosítja az állami finanszírozás, a fennmaradó részt pedig a kutatási pályázatokból, illetve a közvetlen megrendelésekből adódó bevételek adják. Az innovációknak és a kutatási eredményeknek alapvetően a fele történik az egyetemeken. Ahhoz, hogy ezeket növelni tudjuk, infrastruktúrális fejlesztések mindenképpen kellenek. A Szent István Egyetem nemcsak azt várja, hogy magasabb állami finanszírozást kapjon, hanem na-

gyobb lehetőségeket, még több együttműködést szeretne, bár azért sok ilyen van most is. Szeretnénk még több vállalati megbízást. A fejlesztésekben az Élelmiszertudományi Kar nagyon jelentős eredményeket tud felmutatni, ez a finanszírozásban és a közös eredményekben is megjelenik. Egy kutató például kitalál valamit, ugyanakkor nem alkalmas arra, hogy egy elkészítendő terméket menedzselni tudjon egészen a piacig. Ezért nagyon fontosnak tartom, hogy ebben segítsenek az egyetemek. A cégekkel való kapcsolat tehát most is nagyon erős, aminek az is a velejárója, hogy a hallgatók nemcsak valamiféle elvont elméleti tudást kapnak, ►

hanem nagyon is praktikus, gyakorlati ismeretanyaghoz jutnak hozzá. Az oktatásban nagyon fontos, hogy kisebb csoportos mesterkurzusok, műhelytevékenységek legyenek, és az alapvető tananyagot ne monoton előadásokon ücsörögve hallgassák végig a hallgatók, hanem elérhessék azt digitalizált interaktív formában az interneten is.

Gyuricza Csaba: Gödöllő szerencsés helyzetben van abból a szempontból, hogy itteni központtal működik egy egyetem és egy nemzeti agrárkutatást összefogó nagy hálózat. Itt tehát minden adott megvan ahhoz, hogy a kutatáshoz, illetve az innovációhoz, a felsőoktatáshoz az erőforrásokat egyesíteni lehessen. Ezen a területen az elkövetkező időszakban mindenképpen szorosabb együttműködést érdemes kialakítani. Mert nagyon jelentős olyan kutatói erőforrás áll rendelkezésre a NAIK-ban – ez ezerkétszáz embert jelent az agrártudomány minden területéről –, akik részben nagyon sokan már jelenleg is részt vesznek a felsőoktatásban, közös kutatásokban, együttműködésekben. Ezeket azonban mindenképpen szeretnénk erősíteni, mert a nemzetközi kapcsolatok terén a NAIK mindig kiemelt szerepet vállalt azokban az agrárgazdasági kutatásokban, innovációkban, tudástranszferben, amelyek az afrikai, a dél-amerikai vagy a dél-kelet-ázsiai országok felé irányult. Ezt a kapcsolati tőkét, lehetőséget érdemes még mélyebben kiaknázni a felsőoktatás irányába is. Ez a munka elindult, és szeretnénk az elkövetkező időszakban még tudatosabbá tenni. Ezt a célt szolgálja az a kezdeményezés is, amit 2018

GYURICZA CSABA FŐIGAZGATÓ

- 1973-ban, Gyomán született. Diplomáját a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaság-tudományi Karán, 1996-ban szerezte, majd a gödöllői intézmény és a Bécsi Agrártudományi Egyetem nappali doktori képzését végezte el párhuzamosan
- A doktori fokozat megszerzése után tanszéki mérnök, egyetemi tanársegéd, egyetemi adjunktus, 2004-től egyetemi docens lett, valamint az uniós Közös Kutatóközpont – Környezetvédelmi Intézet nemzeti szakértője
- 2005-től a Szent István Egyetem Növénytermesztési Tangazdaságának az igazgatója
- 2004-től 2008-ig a SZIE Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar nemzetközi dékánhelyettese, 2012-ben gazdasági dékánhelyettese, majd 2012 és 2015 között dékánja
- 2015-től Magyarország legfiatalabb agrárprofesszoraként a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal elnöke lett, annak megszűnéséig
- 2017-től a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ főigazgatója

júniusában az agrárminiszterrel közösen hirdettünk meg egy sajtótájékoztató keretében Gödöllőn, aminek a Gödöllői Program elnevezést adtuk. Ez valójában nemcsak Gödöllőről szól, hanem az agrárkutatás és az agrár-felsőoktatás megújításáról, korszerűsítéséről. Ilyen szempontból tehát ez egy országos program, amit Gödöllőn jelentettünk be.

– Hogy áll most ennek a programnak a végrehajtása?

Gyuricza Csaba: Már több elemét is megvalósítottuk. Része volt például az a munka, amelynek eredményeként újáalapítottuk a 2013-ban megszűnt Öntözési és Vízgazdálkodási Kutatóintézetet Szarvason, a kutatóintézetre pedig ráépül a felsőoktatás is. Szarvason a Szent István Egyetem egyik nagyon fontos campusa éppen a vízgazdálkodás képzése terén végez Magyarországon unikális munkát. A vízgazdálkodás, az öntözésfejlesztés napjaink kiemelt kormányzati szakpolitikai területe, így ezen a téren is nagyon fontos szakmai háttérrel tudunk biztosítani a kitűzött kormányzati célok megvalósításához. Sok ilyen munka folyik, más ágazatokat is említhetnék. Nagyon fontos ugyanakkor, hogy az utánpótlás kérdésével is foglalkozzunk. Ezen a területen is nagyon szorosan tudunk

együttműködni. Van egy fiatal kutatói programunk, amely pontosan azért jött létre öt évvel ezelőtt, mert láttuk azt a hiányosságot, ami az agrár-felsőoktatásban jelenik meg. Nagyon nehéz ma az egész agrárágazatban pótolni a kieső szakembereket. Volt egy közép-generáció is, amely kiesett az elmúlt néhány évtizedben, a rendszerváltás után. Éppen ezért nagyon nagy problémát jelent ez az egész agrár-felsőoktatásban és agrárkutatásban. Ennek a programnak tehát része az is, hogy népszerűbbé próbáljuk tenni a mezőgazdasági munkát, az agrárkutatási és agrár-felsőoktatási tevékenységet. Igyekszünk minél több fiatal megnyerni az agrárszakmának. Ez nyilván összetett feladat és összetett eredményeket is hordoz magában. Hiszen részben az a cél, hogy minél többen kerüljenek be az agrár-felsőoktatásba, lásd az azt, hogy ma már az egész mezőgazdaság másról szól, mint húsz éve, és sokkal vonzóbb terület. Én egyébként azt tapasztalom, hogy az elmúlt években újra kezd divatba jönni a mezőgazdaság, legalábbis ahhoz a mélyponthoz képest, amit a rendszerváltás utáni néhány évben átéltünk, amikor szinte szégyellnivalónak számított mondjuk egy agrármérnöki diploma vagy mezőgazdasági munka végzése.

GYURICZA CSABA

„...a jelenlegi mezőgazdasági gyakorlat messze nem használja ki azokat a technológiai adottságokat, lehetőségeket, amelyekkel hatékonyabbá lehet tenni a termelést.”

művelés, a tápanyag-gazdálkodás és a többi. Azonban azt is látom, hogy nagyon sok mindent ráfogunk a klímaváltozásra, miközben Magyarországon a jelenlegi mezőgazdasági gyakorlat messze nem használja ki azokat a technológiai adottságokat, lehetőségeket, amelyekkel hatékonyabbá lehet tenni a termelést. A másik nagyon fontos feladatunk éppen ez, hogy ebben tudjuk segíteni a gyakorlati élet szereplőit, részben a képzés oldaláról – hogy az ismeretanyagot az egyetemen át tudjuk adni –, részben a szaktanácsadás keretében.

– *Mit vár a Szent István Egyetem Mezőhegyestől, a Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.-től?*

Palkovics László: Azokat az előnyöket, ami a gyakorlati helyektől várható, ahol elsősorban a felsőfokú oktatás, a tehetséggondozás, a kutatás-fejlesztés területén közös tevékenység megvalósítására törekszünk. Az együttműködési megállapodást október közepén írta alá a két intézmény. Emellett az átalakított agrár BSc-képzés része egy féléves összefüggő szakmai gyakorlat. Ez idő alatt az egyetemmel szerződéses jogviszonyban álló gazdaságok vagy cégek foglalkoztatják a hallgatókat, és a munkájukért bért is kapnak. Ezek mellett fontos lenne, hogy az egész oktatási időszak alatt több jól működő mintagazdaságot tudjunk megmutatni nekik, lényegében Magyarország legszebb birtokait. ■

– *Nyilván fel kell készülni a világban a népességnövekedéssel párhuzamos lényegesen több élelmiszer-termelésre. A termelés hatékonyságának növelését nem rontják-e le a klímaváltozás következményei?*

Gyuricza Csaba: Az egyenlet nem úgy néz ki, hogy fellemelegszik az idő, jön egy bogár és felfalja azt a többletet, amit mondjuk a nemesítés vagy az öntözés révén elő tudunk állítani. Ez ennél azért összetettebb, illetve bonyolultabb. Az egész klímaváltozás sem vehető egy ernyő alá, mert lehet olyan hatása, amely kedvező. Egészen másként jelenik meg a klímaváltozás itt a Kárpát-medencében, mint mondjuk Észak-Kanadában vagy Dél-Amerikában, tehát ilyen szempontból sem lehet sémákról beszélni. A mi ökológiai adottságainkat nézve arra biztosan fel kell készülnünk, hogy a növényvédelem oldaláról valóban új betegségek, kártevők jelentek meg az elmúlt időszakban. A parlagfű elszaporodásában és a kukorica-bogár hazai megtelepedésében is szerepe van a klímaváltozásnak. Vannak ma már technológiai megoldások ezeknek a visszaszorítására, de jó néhány állati károsító vagy új gyümölcsfajták megjelenése, új erdővek kialakulása szintén a klímaváltozásnak köszönhető. Ezek teljesen átrajzolják azt a tudásanyagot, amit az elmúlt évtizedekben alkalmaztunk a jól ismert viszonyaink között. A NAIK-ban kiemelt feladatunk, hogy erre felkészítsük a mezőgazdaság szereplőit, hogy minden szakterületen olyan megoldásokat nyújtsunk, amelyek a mindennapi gyakorlatban, a megváltozott klímafeltételek mellett is alkalmazhatók. Ebben benne van a technológia minden eleme, a növény-nemesítés, a talaj-

Palkovics László: Ehhez kapcsolódik, hogy a kutatóintézetekben dolgozók részt vesznek az oktatásban is, és ezt nagyon fontosnak tartjuk, mert az egyetem hallgatói így más szemléletű emberekkel is találkozhatnak azon túl, hogy a legújabb kutatási eredményeket megismerhetik. Az egyetem kutatóintézetekkel való együttműködését tehát ez a közös oktatási tevékenység is erősíti, nem csak a közös pályázatok. A szarvasi karunk azért is nagyon jelentős számunkra, mert azokkal az öntözéses ügyekkel foglalkozik, a NAIK kutatóintézetével együtt, amelyek a klímaváltozás által generált kedvezőtlen hatásokat tudják kompenzálni. Tehát például azzal, hogy nekünk Magyarországon a vizet lehetőség szerint meg kell tartani, mert ha nagyon sok eső esik, sok vizet kapnak a növények, ha viszont nem esik, nem kapnak semmit. Az öntözéses gazdálkodás kialakításával ezt a helyzetet lehet megszüntetni. A termelés hatékonyságát pedig mindenképpen növelni kell. Úgy, hogy ma ráadásul Magyarországon nagyon sok olyan rovar vagy kórokozó fordul elő, amely korábban nem volt. A mediterrán területekről vagy Ázsiából idekerült „idegen honos” vagy „invazív” károsítók ezek, és a meglévő rovarok károsítása mellett ezeknek az újaknak a károsításával is számolnunk kell. Fontos azonban, hogy a termékeink minőségén is lényegesen javítani kellene, mert azt látni kell, hogy az élelmiszer, az élelmiszer-biztonság kiemelt terület a világban. Nekünk van megfelelő földünk ehhez, és ha a termelők, a feldolgozók infrastrukturális fejlesztésekre is szorulnak, óriási exportlehetőségeink vannak a feldolgozott mezőgazdasági termékeink tekintetében.